

# Mikulski, Zdzisław

---

## Z życia nauki i życia Towarzystwa : Nauka polska w świetle integracji z Unią Europejską : (Warszawa, 4-6 czerwca 2001)

---

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 64, 10-16

---

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

## A. Z ŻYCIA NAUKI I ŻYCIA TOWARZYSTWA

### NAUKA POLSKA W ŚWIETLE INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

(Warszawa, 4–6 czerwca 2001)

Konferencja PAN i TNW została zorganizowana pod tym tytułem, przy poparciu Komitetu Badań Naukowych, pod patronatem Profesora Jerzego Buzka, a przewodniczył jej Profesor Leszek Kuźnicki – przewodniczący Komitetu „Polska 2000 Plus” przy Prezydium PAN. Organizacja Konferencji spoczywała w rękach prof. Andrzeja Bylickiego z Instytutu Chemii Fizycznej PAN w Warszawie. Obrady toczyły się w Sali Lustrzanej Pałacu Staszica w Warszawie.

Zebranych powitał Profesor Mirosław Mossakowski – prezes PAN.

W inauguracyjnym wystąpieniu premier J. Buzek wskazał na ogromną rolę nauki w rozwoju gospodarczym, społecznym i kulturalnym kraju i jej znaczenie w procesie wejścia Polski do Unii Europejskiej. Podkreślił konieczność ściślejszego powiązania badań naukowych z praktyką. Po tym wystąpieniu zabierali głos: prof. Jerzy Woźnicki – rektor Politechniki Warszawskiej i wiceprzewodniczący Rady ds. Integracji Europejskiej przy Premierze RP, Krzysztof Kawęcki – sekretarz stanu MEN oraz dr Juergen Rosenbaum – przedstawiciel komisarza Busquin z Unii Europejskiej.

Referat wprowadzający „Podstawy polityki naukowej w świetle długookresowej strategii rozwoju Polski i w perspektywie integracji z UE” wygłosił prof. L. Kuźnicki. Wskazał na istniejące obecnie w świecie tzw. megatrendy: 1/ globalizacja gospodarki światowej, 2/ powstanie społeczeństw opartych na cywilizacji informatycznej; w Polsce na te dwa zjawiska nakłada się dodatkowo proces integracji z Unią Europejską. Tymi problemami powinien zająć się świat nauki. Omówił rolę opracowanej przez Komitet Prognoz Polska 2000 „Strategię rozwoju Polski do roku 2020”. Na zakończenie wskazał, że „nauka i technika mają szansę stać się rzeczywistymi czynnikami wzrostu gospodarczego i poprawy jakości życia w Polsce, jeśli tylko dokonana zostanie koncentracja sił i środków z równoczesną reformą organizacji ich finansowania”.

Sesję plenarną otworzył referat dr J. Rosenbauma „Polityka badawcza, naukowa i rozwojowa EU”, w którym już na początku podkreślono, że aktywność Unii Europejskiej na polu badań naukowych, przez ostatnich

POLSKA AKADEMIA NAUK  
TOWARZYSTWO NAUKOWE WARSZAWSKIE

## K O N F E R E N C J A



### NAUKA POLSKA W ŚWIELE INTEGRACJI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

*zorganizowana przy poparciu*  
**KOMITETU BADAŃ NAUKOWYCH**

*pod patronatem*  
**Premiera Rzeczypospolitej Polskiej**  
**Profesora Jerzego Buzka**

**Warszawa 4 - 6 czerwca**  
**2001 roku**

15–20 lat jest zaliczana do historii europejskiego sukcesu, do którego przyczyniło się wiele organizacji i indywidualnych osób. Skoncentrował się następnie na Programach Ramowych UE, w tym szczególnie na Programie Szóstym (2002–2006) i zachęcał Polskę do szerokiego udziału w nim.

„Nauka a innowacje – wnioski dla struktury B+R i finansowania ze środków publicznych i niepublicznych” były przedmiotem wystąpienia prof. Bogdana Marcińca (Poznański Park Naukowo-Technologiczny Fundacji UAM). Referent podkreślił, że strategiczna polityka innowacyjna państwa jest oparta zarówno na tworzeniu nowej wiedzy naukowej i technicznej, jak i jej upowszechnianiu i wdrażaniu w praktyce. Wykazał jednak

powolny spadek środków budżetowych na B+R w Polsce w procentach PKB: od 0,76% (1991) do 0,42% (2001). W Polsce wciąż przeważa finansowanie budżetowe. Nowa struktura organizacji badań naukowych i prac rozwojowych powinna być oparta na spójnym systemie finansowania, zarówno ze środków publicznych jak i niepublicznych. W zakończeniu wymienił zadania do realizacji w ramach programu polityki naukowej i innowacyjnej. Wskazał tu m. in. na tworzenie tzw. Centrów Doskonałości jako przykładu współdziałania nauka – gospodarka, rozwijających się z powodzeniem w krajach OECD. Jako przykład podał działalność Poznańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, założonego w 1995 r.

Z kolei wystąpiła minister Henryka Bochniarz – prezes Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych – z referatem „Badania i rozwój w ocenie przedsiębiorstw prywatnych i rynku kapitałowego”. Powołując się na badania OECD, wykazujące iż Polska jest najbardziej przedsiębiorczym krajem w Europie, postawiła pytanie jak wykorzystać entuzjazm i inicjatywę oraz zbudować klasę dobrze wykształconych uczestników tego wszystkiego, co dzisiaj nazywamy globalnym światem i gospodarką wiedzy. Wskazała na przykłady pracodawców prywatnych edukacji, zatrudniających już ponad 300 000 ludzi, a następnie na małe i średnie firmy szukające ciągle nowych rozwiązań. Referat wywołał obszerną dyskusję, w której podano nowe przykłady inicjatyw i możliwości rozwoju gospodarczego.

Wyzwania stojące przed szkolnictwem wyższym omówił prof. Marek Dietrich – dyr. Międzyuczelnianego Instytutu Problemów Współczesnej Cywilizacji. Stwierdził, że obecnie najważniejszą możliwość pozytywnego wpływania na rozwój świata i przyszłość ludzkości widzi się w porządnej i pełnej edukacji. Tymczasem badania wykazują, że w porównaniu z innymi krajami Polacy wypadają źle w poziomie wykształcenia, choć Polak kształci się tak samo długo jak mieszkańcy krajów rozwiniętych. Szczególną uwagę zwrócił na kształcenie wyższe, gdzie gwałtownemu rozwojowi ilościowemu towarzyszy obniżenie poziomu kształcenia. Wskazał na przyszłowiowe dziedziny wiedzy wymagające znacznego wysiłku w procesie kształcenia, jak: informatyka, kosmologia, i genetyka. Po dyskusji przedstawił kilka wniosków: podniesienia poziomu i upowszechnienia edukacji, równomierne rozwijanie wszystkich aspektów człowieczeństwa, poprawy jakościowe procesu kształcenia, konieczność zwiększenia nakładów na edukację w Polsce.

Jako ostatni w sesji plenarnej wystąpił prof. Antoni Kukliński – prezes Polskiego Towarzystwa Współpracy z Klubem Rzymskim, z referatem „Gospodarka oparta na Wiedzy, jako wyzwanie dla Polski XXI w.” Z uwagi na ogrom tematu przyjął sekwencję tematyczną referatu: od zagadnień

globalnych, przez europejskie do polskich i przedstawił perspektywę opracowania Rządowego Programu Rozwoju GOW w Polsce. W zakończeniu wskazał na GOW jako laboratorium polskiej myśli strategicznej XXI w. Referat wywołał ożywioną dyskusję.

Drugi dzień obrad (5.VI.) zajęły 4 sesje panelowe. Organizatorami pierwszej pt. „Finansowanie badań ze środków unijnych i pozabudżetowych” byli: prof. Krzysztof Kurzydłowski i prof. Maciej Grabski, a zaproszeni wykładowcy prezes Roman Butzke (Elektrim-Megadex), dyr. Marek Kępka (KBN). Pierwszy reprezentował przemysł współpracujący z instytutami PAN, uczelni wyższych oraz instytutami branżowymi. Stwierdził zanikanie współpracy przemysłu z placówkami naukowymi i nie korzystanie w zasadzie z finansowania KBN, a korzystanie raczej z gotowych rozwiązań inwestorów strategicznych. Wnioskował o korzystanie z programów naukowo-badawczych UE.

Z kolei prof. M. Grabski przypomniał o środkach podatnika – budżet państwa i środki UE. Wyjaśnił pojęcie fundacji i możliwość korzystania z nich; skoncentrował się przy tym na Fundacji na rzecz Nauki Polskiej.

Dyr. M. Kępka nawiązał także do możliwości finansowania nauki z budżetu państwa oraz ze środków Unii Europejskiej. Zwrócił też uwagę na strukturę organizacyjną nauki polskiej, wskazując, iż aż 35% środków przeznaczają się na badania podstawowe – więcej niż w UE. KBN oczekuje na propozycje dofinansowania z UE i uczestnictwo w jej Programach Ramowych.

W obszernej dyskusji odniesiono się do powyższych spraw, podając przykłady i trudności uzyskania środków. Dyskusję podsumował prof. K. Kurzydłowski wskazując na duży mecenat Fundacji na rzecz Nauki Polskiej i celowość powołania dalszych tego typu instytucji.

Druga sesja panelowa „Badania podstawowe a aplikacyjne – związek polityki gospodarczej z polityką naukową państwa” była prowadzona przez prof. Bogdana Marcińca i prof. Andrzeja Koźmińskiego, rektora Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania. Wśród zaproszonych wykładowców znaleźli się: prof. Bogdan Ney, dyrektor Centrum Upowszechniania Nauki PAN, prof. Zbigniew Śmieszek, dyr. Instytutu Metali Nieżelaznych, a także przewodniczący Rady Głównej Jednostek Badawczo-Rozwojowych, prof. Kazimierz Thiel, przewodniczący Wydziału IV Nauk Technicznych PAN i prof. Bogdan Wawrzyniak, przewodniczący Komitetu Nauk i Organizacji PAN. Obrady otworzył prof. B. Marciniak, przedstawiając propozycje do dyskusji, w tym zwłaszcza problem sprzężenia nauki z gospodarką.

Prof. B. Ney rozwinął pojęcie tzw. czystej nauki, podkreślając iż badania podstawowe tworzące wiedzę są wspólnym dziedzictwem ludzkości, ich wyniki wchodzi do obiegu globalnego na zasadzie niekomercyjnej.

Prace badawczo-rozwojowe natomiast nad innowacjami są narzędziem konkurencji na rynkach globalnych, a ich wyniki są przedmiotem obrotu handlowego. Wskazał na słabość w Polsce relacji „nauka – gospodarka”.

Prof. A. Koźmiński reprezentował punkt widzenia ekonomisty i specjalisty od gospodarki i zarządzania. Gospodarka oparta na wiedzy to „taka gospodarka, w której: działa wiele przedsiębiorstw, opierających swoją przewagę konkurencyjną na wiedzy”. Podał przy tym przykłady z praktyki.

Prof. Z. Śmieszek przedstawił stanowisko Rady Głównej Jednostek Badawczo-Rozwojowych, a następnie odniósł się do niektórych wypowiedzi na sesji plenarnej. Z kolei prof. K. Thiel uwypuklił zagadnienie priorytetów i innowacji, podając przykłady powiązań priorytetowych kierunków badań Wydziału IV PAN i KBN z Programem UE, Komitetami i instytutami PAN oraz zespołami KBN. Następnie zanalizował innowacje w placówkach PAN. Prof. B. Warzyński podał krytyce dotychczasowe próby powiązania nauki z praktyką, wskazując na konieczność zastosowania tzw. montażu finansowego z udziałem przedsięwzięcia.

Również i ta sesja panelowa wywołała ożywioną dyskusję, podsumowaną przez prof. B. Marcińca.

Trzecią sesję panelową „Centra doskonałości jako model organizacji badań i rozwoju w Polsce” zorganizowali: prof. Michał Kleiber, dyr. Instytutu Podstawowych Problemów PAN i przewodniczący Rady Dyrektorów Placówek PAN, prof. Jerzy Langer, z Instytutu Fizyki PAN i doradca prezesa PAN; zaproszeni wykładowcy: prof. Lech Dietrich (IPPT PAN), dr Roman Puźniak (Instytut Fizyki PAN), prof. Andrzej Rabczenko (Instytut Biochemii i Biofizyki PAN).

Prof. M. Kleiber omówił na wstępie Centra Doskonałości na świecie i ich rolę w rozwoju nauki światowej. Z kolei prof. L. Dietrich przedstawił Centrum Doskonałości zorganizowane w IPPT PAN, w ramach programu PHARE. W zakończeniu stwierdził, że „cele założone na wstępie zostały osiągnięte”.

Prof. A. Rabczenko rozwinął koncepcję Wspólnoty Europejskiej: tworzenia „European Research Area” (ERA), „dającej możliwość zwiększenia ruchu naukowców w obszarze Wspólnoty, co ma podstawowe znaczenie dla podniesienia efektywności nauki”. Wymienił polskie propozycje zmian ERA i zamierzenie zbudowania silnego instytutu (IBB PAN), „a także wzmocnienia naszą siłą European Research Area”.

Dr R. Puźniak przedstawił działalność (w Instytucie Fizyki PAN) Centrum Doskonałości Struktur Niskowymiarowych, wiążące ponad 50% pracowników Instytutu. Wymienił też trudności formalne prowadzenia Centrum.

Podsumowania ożywionej dyskusji dokonali obaj organizatorzy, a podsumowanie panelu prof. J. Langer, stwierdzając w zakończeniu: „W czasie

formułowania polityki naukowej państwa musimy wypracować swoisty dla nas, ale wykorzystujący najlepsze doświadczenia Europy i ze świata sposób definiowania Centrum Kompetencyjności”.

Czwartą sesję panelową „Foresight jako element prognostyczny konstruowania polityki naukowo-gospodarczej państwa” organizował dr Jan Kozłowski (KBN); wykładowcami byli: prof. Roman Galar (Instytut Cybernetyki Technicznej Politechniki Wrocławskiej), dyr. Andrzej Kisiel (dyrektor Dep. Rządowego Centrum Studiów Strategicznych), prof. Leon Zacher (Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania).

Na wstępie dr J. Kozłowski zdefiniował pojęcie „Foresight” jako pewne przedsięwzięcie prognostyczne połączone z próbą wpływania na taką rzeczywistość, którą chciałoby się zrealizować. Nazwa pojawiła się w roku 1984. Wskazał na zamierzony przebieg panelu.

Dyr. A. Kisiel omówił przygotowany dokument rządowy „Polska 2020–2025 długookresowe strategie trwałego i zrównoważonego rozwoju”. Z kolei prof. R. Galar starał się zanalizować rozwój „Foresight” i jego efekty, a w zakończeniu stwierdził, że jest on „dobrym narzędziem obławiania przyszłości, ale jedynie w średniej perspektywie, w której rządzą zidentyfikowane już trendy”. Prof. L. Zacher mówił o pojęciu ryzyka w nauce i technice, powołując się na przykłady światowe.

Wieczorem w sali PAN Klub (Pałac Staszica) odbyło się skromne przyjęcie dla uczestników Konferencji.

W ostatnim dniu (6.VI) odbyła się piąta sesja panelowa, zorganizowana przez dyr. Jerzego Gąsiorowskiego (Dep. Studiów i Polityki Naukowej KBN); zaproszonym wykładowcą był dr Andrzej Siemaszko (dyrektor Krajowego Punktu Kontaktowego V Programu Ramowego UE), jako przewodniczący sesji.

O miejscu Polski w ERA mówił dyr. M. Kępka, przedstawiając udział Polski w V Programie Ramowym i naszą współpracę w tym zakresie z Grupą Wyszehradzką i Słowenią. Wskazał na konieczność większego udziału w V Programie Ramowym.

Bogdan Rokosz (radca ds. Polityki Naukowo-Technicznej w Polskim przedstawicielstwie przy UE) scharakteryzował prace Komisji Europejskiej dotyczące Programów Ramowych i priorytetów badawczych.

O polskich doświadczeniach uczestnictwa w V Programie Ramowym mówił prof. M. Kleiber, wskazując na projekty zgłoszone do Programu i projekty wybrane do finansowania oraz ogólnie niedostateczne wykorzystanie przez Polskę możliwości stworzone przez V Program Ramowy. Z kolei przygotowanie Polski do uczestnictwa w ERA scharakteryzował dr A. Siemaszko. Jako ostatni mówca zabrał głos prof. Jacek Kuźnicki (Instytut

Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN), omawiając Sieci Doskonałości w badaniach biomedycznych. Obszerną dyskusję podsumował dr A. Siemaszko.

W ramach podsumowania całej Konferencji wystąpili organizatorzy sesji plenarnej, sesji panelowych oraz przewodniczący Konferencji prof. L. Kuźnicki, który pozytywnie ocenił przebieg i znaczenie Konferencji. Podkreślił konieczność zwania szeregów naukowców przy wejściu do Unii Europejskiej.

Nad sprawnym przebiegiem Konferencji czuwał prof. Andrzej Bylicki, jako przewodniczący Fundacji im. Wojciecha Świątosławskiego na Rzecz Wspierania Nauki i Rozwoju Potencjału Naukowego w Polsce. Jemu to należy głównie zawdzięczać uzyskanie efektów Konferencji oraz wydanie tomu materiałów w postaci książkowej.

*Zdzisław Mikulski*